

**საერთაშორისო კონფლიქტების გაშუქება ქართულ მედიასივრცეში თურქეთისა და სირიელი
ქურთების მაგალითზე**

მარიამ ფრანგიშვილი

ჟურნალისტიკისა და მასობრივი კომუნიკაციის საბაკალავრო პროგრამა

სოფიკო ტაბატაძე

პოლიტიკის მეცნიერების საბაკალავრო პროგრამა

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

E-mail: mariami.prangishvili102@sps.tsu.edu.ge
sofikotabatadze7@gmail.com

აბსტრაქტი

საერთაშორისო კონფლიქტების გაშუქება მედიასივრცეში არსებით როლს ასრულებს საზოგადოების ინფორმირებაში. დღევანდელი გლობალური პროცესებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია აუდიტორია თვალს ადევნებდეს უცხოეთში მიმდინარე პროცესებს. მეტიც, მსოფლიო პოლიტიკაში მიმდინარე მოვლენებმა, შესაძლოა, გარკვეული გავლენა იქონიოს კონკრეტული ქვეყნის შიდა ვითარებაზე.

ქართულ მედიაში გაშუქებულ ბოლოდროინდელ საერთაშორისო კონფლიქტებს შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი, პოლიტიკური წესრიგისა და ძალთა ბალანსის კუთხით თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის არსებული სამხედრო დაპირისპირება იყო.

თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის 2019 წლის ოქტომბრის თვეში მომხდარი სამხედრო დაპირისპირება გავლენას იქონიებდა როგორც მსოფლიო, ისე ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებზე. თურქეთის ხელისუფლება ქურთების სახალხო პარტიის ქვედანაყოფს ტერორისტულ დაჯგუფებად მიიჩნევდა და ცდილობდა სირიის საზღვართან თავისუფალი ზონის შექმნას, რათა დაეცვა საკუთარი ქვეყნის განაპირა რეგიონები. კონფლიქტში მომრიგებლის ფუნქცია შეასრულა რუსეთის ფედერაციამ, რომელმაც გაიმყარა პოზიციები ახლო აღმოსავლეთში. შეიარაღებული დაპირისპირებას შესაძლოა გავლენა ჰქონოდა საქართველოს გეოპოლიტიკურ მდგომარეობაზე. არსებობდა ინტერესთა კონფლიქტი საქართველოს ორ პარტნიორ სახელმწიფოს, აშშ-სა და თურქეთს შორის; ამერიკის შეერთებული შტატების მიერ თურქეთისთვის დაწესებული სანქციები უარყოფითად აისახებოდა საქართველოს ეკონომიკაზე. დაეცემოდა თურქული ლირის კურსი, რაც აისახებოდა იმპორტირებული საქონელსა და ემიგრანტების ფულად გზავნილებზე. ექსპერტების შეფასებით კი, არსებობდა საფრთხე, რომ ქურთების დაბომბვის შემდეგ სირიაში არსებული ციხეებიდან გამოქცეულ ტერორისტებს საქართველოსთვის შეეფარებინათ თავი; კვლევის მიზანს წარმოადგენს გავიგოთ თუ რამდენად ობიექტურად და მიუკერძოებლად გაშუქდა ქართულ სატელევიზიო სივრცეში თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის არსებული დაპირისპირება. საკვლევ ობიექტებად შევარჩიეთ ქართულ სატელევიზიო სივრცეში არსებული კარდინალურად განსხვავებული სარედაქციო პოლიტიკის მქონე მაუწყებლები: „იმედი“ და „მთავარი“. საკვლევ პერიოდად კი მოვინიშნეთ 9-23 ოქტომბერი (2019). გამოყენებული იქნა სოციოლოგიური კვლევის როგორც რაოდენობრივი, ისე თვისებრივი მეთოდი. კვლევის ჰიპოთეზის მიხედვით, მედიასაშუალებებმა მათი სარედაქციო პოლიტიკიდან გამომდინარე განსხვავებული დღის წესრიგი შექმნეს კონფლიქტის გაშუქებით. კერძოდ, სხვადასხვა აქცენტების გაკეთებით ცდილობდნენ საზოგადოების ორიენტირებას მათთვის სასურველი მიმართულებით. კვლევამ ცხადყო, რომ შერჩეულმა მაუწყებლებმა ობიექტურად გააშუქეს თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის არსებული კონფლიქტი, თუმცა მათი სარედაქციო პოლიტიკიდან გამომდინარე სხვადასხვა ასპექტზე აკეთებდნენ აქცენტს

საკვანძო სიტყვები: კონფლიქტი, გაშუქება, სატელევიზიო მედია, მედიის დღის წესრიგი.

შესავალი

თურქეთსა და ეთნიკურ ქურთებს შორის უთანხმოება ჯერ კიდევ ოსმალეთის იმპერიის დროიდან იწყება. ამის მიზეზი ქურთებში სეპარატისტული იდეების გავრცელება და ცალკე სახელწიფოს შექმნა იყო. 1937-38 წლებში თურქეთში ათიათასობით ქურთი მოკლეს. თურქული ხელისუფლება ქურთებს ოფიციალურად დევნიდა. ქურთები ეთნიკურ უმცირესობას სირიაშიც წარმოადგენენ (მთლიანი მოსახლეობის 9 %). თურქეთის ხელისუფლება მიიჩნევს, რომ მათ სახელმწიფოში აკრძალულ და ტერორისტულ დაჯგუფებებად გამოცხადებული ქურთების სახალხო პარტიის სამხედრო ქვედანაყოფს სირიაში ქურთების მიერ შექმნილი სახალხო თავდაცვის დანაყოფი წარმოადგენს. აღსანიშნავია, რომ 1984 წლიდან პარტია თურქეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთით ქურთების ავტონომიის შექმნისთვის იბრძვის. თურქეთის ხელისუფლება შიშობს, რომ სირიელი ქურთები, რომლებიც ცდილობენ, სირიის შიგნით თავიანთი კონტროლის ქვეშ არსებული ტერიტორია შექმნან (როგორც ერაცის ქურთისტანი), თურქ ქურთებს იგივე ნაბიჯისკენ წახალისებენ (სვანიძე, 2007). კონფლიქტის დაწყებისას თურქეთის მიზანს წარმოადგენდა სირიის საზღვართან უსაფრთხო ზონის შექმნა, რაც ერთი მხრივ, დაიცავდა თურქეთის სასაზღვრო რეგიონებს ქურთი ტერორისტებისგან, მეორე მხრივ კი, დააბრუნებდა სირიელ ლტოლვილებს სამშობლოში (The Guardian, 2019).

სამხედრო ოპერაცია „მშვიდობის წყარო“ თურქეთის ხელისუფლებამ 2019 წლის 9 ოქტომბერს დაიწყო. ქვეყნის პრეზიდენტმა რეჯეფ ტაიფ ერდოღანმა სოციალურ ქსელ „ტვიტერის“ (twitter) საშუალებით საზოგადოებას სამხედრო მოქმედებების დაწყების შესახებ აცნობა.

თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის მიმდინარე კონფლიქტმა მსოფლიო პოლიტიკური წესრიგის კუთხით საინტერესო სურათი შექმნა. აშშ და თურქეთი საპირისპირო პოზიციებზე იყვნენ. ამერიკული სანქციები საფრთხეს უქმნიდა თურქეთის ეკონომიკას. სიტუაცია გამწვავდა, როდესაც თეთრმა სახლმა მზადყოფნა გამოთქვა სამხედრო დაპირისპირებაში ჩართულიყო. ევროპული ქვეყნები თურქეთისგან მოითხოვდნენ სამხედრო ოპერაციის შეჩერებას. დიდმა ბრიტანეთმა, საფრანგეთმა და გერმანიამ თურქეთს იარაღის მიწოდება შეუწყვიტა. რუსეთის ფედერაციამ მიმდინარე მოვლენებში მომრიგებლის როლი ითამაშა და რეგიონში პოზიციები გაიმყარა.

მედიის მიერ საერთაშორისო ამბების გაშუქება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს საზოგადოების ინფორმირებაში. როგორც იან შოლტე თავის ნაშრომში „მსოფლიო პოლიტიკის გლობალიზაცია“ აღნიშნავს, რომ *“თანამედროვე ისტორია მსოფლიო პოლიტიკის სივრცობრივ ხასიათში მნიშვნელოვანი ცვლილებების მოწმეა. ადგილის, მანძილისა და საზღვრების ძველი გეოგრაფიის გვერდით ფართო შეიქმნა გლობალური განზომილება, სადაც გარკვეული მოვლენები მოკლებულია ადგილმდებარეობას (ისინი შეიძლება მოხდეს დედამიწის ნებისმიერ კუთხეში), მანძილს (მათ წამიერად მთელს პლანეტაზე გავრცელება შეუძლიათ) და საზღვრებს (მათ ძალუბით სხვადასხვა ქვეყანაში გადანაცვლება საზღვრებისგან შეუფერხებლად)”* (შოლტე, 2004. გვ. 195). მსოფლიოს საზღვრები დაპატარავდა და ერთ სოფლად იქცა. დედამიწის ერთ კუთხეში მიმდინარე მოვლენებმა, შეიძლება, გამოძახილი სხვაგან ჰპოვოს. განსაკუთრებით, კონფლიქტებისა და სამხედრო დაპირისპირების დროს. საომარი ვითარება გავლენას ახდენს

მსოფლიო პოლიტიკურ წესრიგზე მით უმეტეს მაშინ, როცა პროცესებში ლიდერი სახელმწიფოები არიან ჩართულნი.

მასმედიის მიერ ახალი ამბების სწორად და ობიექტურად გაშუქებას დიდი მნიშვნელობა აქვს საზოგადოებრივი აზრისა და განწყობების შექმნაში. ამდენად, საინტერესოა თუ რა კუთხით და როგორ გაშუქდება მოვლენები, რაზე გაკეთდება აქცენტები და როგორ მიეწოდა ყოველივე ეს აუდიტორიას. მედია არ ეუბნება მაყურებელს რა უნდა იფიქროს, არამედ განუსაზღვრავს რაზე უნდა იფიქროს. სწორედ ამიტომ თითოეული მედიასაშუალება საინფორმაციო გამოშვებებში არჩევს ახალი ამბების გარკვეულ თანმიმდევრობას, რითაც საზოგადოებას წარუდგენს უფრო მნიშვნელოვან, ან ნაკლებად მნიშვნელოვან მოვლენებს. შესაბამისად, მაყურებლისთვის პრიორიტეტულია ის ახალი ამბავი, რომელიც პირველად მიაწოდეს. ასე იქმნება მედიის მიერ დღის წესრიგი. აღსანიშნავია, რომ თითოეული მედია თავისი სარედაქციო პოლიტიკის შესაბამის დღის წესრიგს ქმნის. ერთისთვის უფრო მნიშვნელოვანია შიდა ფაქტები და მოვლენები, ხელისუფლებისადმი კრიტიკული შეფასებები, ამიტომ საერთაშორისო მოვლენებს ნაკლებ დროსა და ყურადღებას უთმობს. სხვა სამაუწყებლო კომპანია შესაძლოა მეორეხარისხოვანი ახალი ამბების საშუალებით მთავარი მოვლენების გადაფარვას ცდილობდეს (McCombs & Shaw, 1972).

საკვლევ თემად თურქეთისა და სირიელი ქურთების დაპირისპირების არჩევა განაპირობა კონფლიქტის ხასიათმა და გავლენამ საერთაშორისო ურთიერთობებზე; კონფლიქტში ჩართულ აქტორებს შესაძლოა ზეგავლენა ჰქონოდათ საქართველოს ეკონომიკასა და საგარეო ურთიერთობებზე. დაპირისპირების დაწყებიდანვე ეს თემა საერთაშორისო არენაზე განხილვის მთავარი საგანი გახდა. პროცესებში ჩაერთნენ ამერიკის შეერთებული შტატები და ევროპის წამყვანი სახელმწიფოები. ე.წ. მომრიგებლის როლი მალევე მოირგო რუსეთის ფედერაციამ. აშშ-სა და თურქეთს შორის არსებულმა დამაბულმა ურთიერთობამ კი კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა ნატოს ერთიანობა.

კვლევის მიზანს წარმოადგენდა დაგვედგინა რამდენად ობიექტურად გააშუქეს მედიასაშუალებებმა („იმედი“; „მთავარი“) თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის მიმდინარე სამხედრო კონფლიქტი. სარედაქციო პოლიტიკიდან გამომდინარე ხომ არ იქნა მაუწყებლების მიერ აღნიშნული კონფლიქტი სათავისოდ გამოყენებული, როგორც გადაფარვის საშუალება. კვლევის პროცესის გარკვეული მიმართულებით წარმართვის მიზნით შევიმუშავეთ საკვლევ კითხვები. 1 რა დრო დაუთმეს საინფორმაციო ბადეში კონფლიქტის გაშუქებას; 2 რა შეფასებები მიეცა მედიასივრცეში აღნიშნულ კონფლიქტს; 3 რა ზეგავლენას ახდენდა კონფლიქტი საინფორმაციო დღის წესრიგის შექმნაზე; კვლევის კითხვებიდან და დაკვირვების ობიექტებიდან გამომდინარე, შევიმუშავეთ ჰიპოთეზა. შერჩეული ტელევიზიები მათი დაპირისპირებული სარედაქციო პოლიტიკის მიხედვით განსხვავებული კუთხით გააშუქებდნენ თურქეთისა და სირიელი ქურთების კონფლიქტს.

კვლევის პროცესში თეორიულ ჩარჩოდ მოვიხმეთ პაოლო მანჩინისა და დენიელ ჰელინის პოლარიზებულ-პლურალისტური მედიამოდელი და მაქს მაკომბისა და დონალდ შოუს დღის წესრიგის თეორია. პოლარიზებულ-პლურალისტური მედიამოდელი გულისხმობს, რომ არსებობს განსხვავებული აზრი, თუმცა მედიასაშუალებები მკვეთრად მიკერძოებული არიან პოლიტიკური

კუთხით. დღის წესრიგის თეორია კი ამტკიცებს მედიასამუალებათა მიერ ინფორმაციის მიწოდების თავისებურებას - ახალი ამბების გარკვეული რიგითობით გაშუქებას და ამაზე დაყრდნობით საზოგადოებისთვის პრიორიტეტების შექმნას.

ლიტერატურის მიმოხილვა

დღესდღეობით მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებიდან მოსახლეობა ყველაზე ხშირად ტელევიზიას იყენებს და ენდობა. ადამიანების ყოველდღიურ ცხოვრებაში გაზრდილია მედიის როლი და მასთან ერთად იმატებს ე.წ. არატრადიციული, ონლაინმედიის გავლენა. თუმცა ამ უკანასკნელს უფრო მეტად განვითარებულ ქვეყნებში იყენებენ, სადაც მაღალია ინტერნეტზე წვდომა. რაც შეეხება ზოგად სურათს, მსოფლიოს მოსახლეობის უმეტესობისთვის სწორედ ტელევიზიაა ის უმნიშვნელოვანესი წყარო, რომლიდანაც ინფორმაციას იღებს. ენდრიუ ჰეივუდი თავის წიგნში „პოლიტიკა“ აღნიშნავს, რომ *„ტელევიზიისა და ინტერნეტში ჩართულთა რიცხვის განუხრელი ზრდის შედეგად, საინფორმაციო საშუალებებმა ლამის თითოეული ადამიანის ყოველდღიურ ცხოვრებაში დაიდოს ლომის წილი. ეს კი იმაზე მიუთითებს, რომ დღეს ხალხი უფრო მეტადაა მიჯაჭვული მედიაზე, ვიდრე ეს აქამდე იყო. მაგალითად, ტელევიზია ახლა უფრო მნიშვნელოვანი წყაროა პოლიტიკური ინფორმაციის თვალსაზრისით, ვიდრე ნებისმიერი თავყრილობა თუ ნაბეჭდი ტექსტი“* (ჰეივუდი, 2004. გვ. 304).

მეცნიერებმა მაქს მაკომბმა და დონალდ შოუმ 1968 წლის ამერიკის საპრეზიდენტო არჩევნებზე დაყრდნობით შექმნეს დღის წესრიგის თეორია. თეორიის მიხედვით, მედიის შინაარსი აყალიბებს საზოგადოების დღის წესრიგს. ადამიანები მიდრეკილნი არიან ილაპარაკონ იმაზე, რაც ნახეს და მოისმინეს დღის მთავარ საინფორმაციო გამოშვებაში ან წაიკითხეს გაზეთის პირველ გვერდზე. მედია ამბებისა და სათაურების შერჩევით ეუბნება პუბლიკას რაზე უნდა იფიქროს და არა როგორ უნდა იფიქროს. მაკომბმა და შოუმ ორი ასპექტი გამოყვეს, რომელიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მედიის დღის წესრიგის შექმნაში.

1. მედია და პრესა არ ასახავს რეალობას. ისინი ფილტრავენ და გარკვეულ ფორმას აძლევენ ახალ ამბებს.
2. მედიის მიერ განსაკუთრებული ყურადღების გამახვილება გარკვეულ საკითხებზე აფიქრებინებს საზოგადოებას, რომ სწორედ ესენია უფრო მნიშვნელოვანი, ვიდრე სხვები. (McCombs; Shaw, 1972)

დღის წესრიგის შექმნის კუთხით მნიშვნელოვანია საინფორმაციო გამოშვებებში ახალი ამბების თანმიმდევრობა. კონკრეტული სამაუწყებლო კომპანია ყოველთვის იმ ახალ ამბავს უშვებს პირველ სიუჟეტად, რომელიც მისთვის ხელსაყრელია. ასევე, უფრო მეტ დროს უთმობს და ფართო კუთხით წარმოაჩენს მოვლენას. საზოგადოებისთვის კი სწორედ ეს მოვლენა ხდება პრიორიტეტული და ყურადღების ცენტრში ექცევა, მეტად ახსოვს და განიხილავს ან ფიქრობს. ამის ფონზე დღის სხვა ამბები, რომლებიც შეიძლება უფრო მნიშვნელოვანი იყოს, იჩრდილება, ნაკლებად აქტუალური ხდება. მეორეხარისხოვანი ინფორმაცია ფარავს პირველხარისხოვანს.

მედია გავლენას ახდენს საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბებაზე. ადამიანები, რომლებიც ინფორმაციას მხოლოდ ტელევიზიიდან იღებენ, მასზე დამოკიდებულნი ხდებიან. მედიის ჩარჩოში მოქცევის თეორიის მიხედვით კი ახალი ამბები ფილტრში ტარდება. ფილტრს ძირითადად მედიამფლობელი და მისი სარედაქციო პოლიტიკა წარმოადგენს. ამდენად, ერთი კონკრეტული ამბავი ტელევიზიებმა განსხვავებული კუთხით შეიძლება გააშუქონ. საზოგადოება კი იღებს მედიისგან მიწოდებულ ვერსიას (Wilcox & Cameron 1986).

პაოლო მანჩინი და დენიელ ჰელინი თავიანთ ნაშრომში „მედიასისტემების შედარება“ განიხილავენ მედიტერიანულ ანუ პოლარიზებულ-პლურალისტულ მოდელს. მოდელის მიხედვით, შექმნილია მედიაკლიმატი, რომელიც პლურალისტულია, რაც ნიშნავს, რომ არ იკრძალება განსხვავებული აზრის არსებობა და მისი მედიით გადაცემა. მიღებულია ხელისუფლებისადმი კრიტიკული შეფასებები და კანონმდებლობა უზრუნველყოფს სიტყვის თავისუფლებას. პოლარიზების კუთხით კი არსებობს ურთიერთდაპირისპირებული სარედაქციო პოლიტიკის მქონე მედიასაშუალებები, რომლებიც ერთ კონკრეტულ მოვლენას სრულიად განსხვავებული, მათთვის ხელსაყრელი რაკურსით აშუქებენ (Mancini & Hallin 2004). პოლარიზმის მაღალი, ურთიერთსაპირისპირო დონე ხელს უშლის საზოგადოებას ამბის რეალურ არსთან წვდომაში. თითოეული მედიასაშუალების მაცურებელს განსხვავებული შეხედულება ექნება მოვლენაზე და დაიკარგება რეალობის აღქმა - თუ რა მოხდა სინამდვილეში.

მეთოდოლოგია

საკვლევ ობიექტებად ავარჩიეთ „იმედი“ და „მთავარი“, მათი ურთიერთდაპირისპირებული სარედაქციო პოლიტიკის გამო. 9-23 ოქტომბრის ფარგლებში ვიკვლევდით ზემოხსენებული მაუწყებლების საინფორმაციო გამოშვებებსა და კვირის შემაჯამებელ გადაცემებში კონფლიქტის შესახებ გასულ სიუჟეტებს.

„მთავარი“ – 12, 15, 18 და 21 საათიანი საინფორმაციო გამოშვებები; კვირის შემაჯამებელი - “POST FACTUM”.

„იმედი“ – 11, 14, 17 და 20 საათიანი საინფორმაციო გამოშვებები; კვირის შემაჯამებელი - „იმედის კვირა“.

საკვლევ საკითხის სიღრმისეულად შესწავლის მიზნით, განისაზღვრა სოციოლოგიური კვლევის ერთ-ერთი მეთოდის - თვისებრივი კონტენტ-ანალიზის გამოყენება. კერძოდ, გავანალიზეთ საკვლევ თემაზე „მთავარსა“ და „იმედში“ გასული მედიანარატივი, თუ რა საკვანძო სიტყვებს იყენებდნენ ტელევიზიები და რა შეფასებებს უკეთებდნენ ისინი მიმდინარე მოვლენებს. კვლევის ამ მეთოდის საშუალებით ჩვენ დავადგინეთ რამდენად ობიექტურად და მიკერძოების გარეშე გააშუქა თითოეულმა ტელევიზიამ ეს კონფლიქტი, ასევე, რა ტენდენციები გამოიკვეთა გაშუქების პროცესში.

კვლევის რეპრეზენტატულობის მიზნით გამოვიყენეთ რაოდენობრივი კვლევის მეთოდი. სტატისტიკური მონაცემების სახით წარმოვადგინეთ თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის კონფლიქტის შესახებ გასული სიუჟეტების რაოდენობა და მათი თანაფარდობა მთლიანად

საკვლევ პერიოდში გაშვებული გადაცემების რაოდენობასთან. ასევე, დავადგინეთ საეთერო ბადეში რა დროს უთმობდა „მთავარი“ და „იმედი“ ამ კონფლიქტის გაშუქებას და რა თანაფარდობაშია ეს მაჩვენებელი საინფორმაციო გამოშვებების მთლიან დროსთან. კვლევის პროცესში ვითვლიდით რიგითობის მიხედვით რომელ ადგილზე უშვებდა საინფორმაციო გამოშვებებში თითოეული ტელევიზია სამხედრო კონფლიქტის შესახებ ახალ ამბებს.

საკვლე სამუშაოების დასრულების შემდეგ დავიწყეთ მონაცემთა დამუშავების ეტაპი. მოხდა მიღებული მონაცემების კატეგორიებად დაყოფა. გამოიყო ორი ჯგუფი. 1. თვისებრივი კვლევის შედეგები (1.1 ინფორმაციის გაშუქება „იმედზე“; 1.2 ინფორმაციის გაშუქება მთავარზე; 1.3 საერთო ასპექტები 1.4 კვირის შემთხვევითი გადაცემები); 2. რაოდენობრივი კვლევის შედეგები.

1. თვისებრივი კვლევის შედეგები

თურქეთსა და სირიელ ქურთებს შორის არსებული სამხედრო კონფლიქტი ობიექტურად გაშუქდა „იმედისა“ და „მთავარის“ მიერ. არ იგრძნობოდა რომელიმე მხარისადმი მიკერძოება და განსაკუთრებული სიმპათიები. ნარატივი, რომელიც გაამართლებდა ეთნიკური ქურთების ან თურქების მოქმედებებს. მიუხედავად ამისა, იყო რიგი განსხვავებები გამოყენებული კადრებისა და საკვანძო სიტყვების მხრივ.

1.1 კონფლიქტის გაშუქება „იმედზე“

ქართულ ტელევიზიაში შერჩეული ჩვენი საკვლევი ობიექტებიდან პირველად „იმედმა“ 9 ოქტომბრის 11-საათიან გამოშვებაში გააშუქა, როგორც თურქეთის ავიაიერიში სირია-ერაყის საზღვარზე. „იმედზე“ კონფლიქტი უფრო სიღრმისეულადაა გაშუქებული. მიმოხილულია რეგიონში ომის დაწყებამდე არსებული მდგომარეობა. ასევე გაანალიზებულია ქურთებისა და თურქეთის კონფლიქტი საქართველოსთან მიმართებაში, როგორც ეკონომიკურ, ისე პოლიტიკურ ასპექტში. „იმედის“ სიუჟეტებში ქართველი ექსპერტები აფასებდნენ ქვეყნის გეოპოლიტიკურ მდგომარეობას მიმდინარე პროცესების ფონზე. განხილული იყო ურთიერთობები საერთაშორისო პარტნიორებთან მიმართებაში. კერძოდ, როგორ უნდა მოქცეული საქართველო, თუკი მის ორ მოკავშირე სახელმწიფოს, თურქეთსა და აშშ-ს შორის, მდგომარეობა გამწვავდებოდა. რა შედეგს მოიტანდა რუსეთის მიერ პოზიციების განმტკიცება რეგიონში და ა.შ. იმედზე შეინიშნება წყაროთა ბალანსი. კერძოდ, გარდა ქართველი თუ საერთაშორისო ექსპერტებისა და პოლიტიკოსების შეფასებებისა, წარმოდგენილია ქურთული მხარე. საინფორმაციო გამოშვებებში გასულ სიუჟეტებში ვხვდებით ქურთი დევნილებისა და შეიარაღებული ფორმირებების ლიდერების კომენტარებს. გარდა ამისა, სამაუწყებლო კომპანიამ ვრცელი ინტერვიუ ჩაწერა საქართველოში თურქეთის სრულუფლებიან ელჩთან ფატმა სერენ იაზაგანთან. აღსანიშნავია ისიც, რომ „იმედი“ ამ კონფლიქტთან დაკავშირებული ახალი ამბების გაშუქებისას აქცენტს აკეთებდა სამხედრო ოპერაციის შედეგად დაღუპულ მშვიდობიან მოსახლეობაზე – „მშვიდობის წყარომ მშვიდობიანი მოსახლეობა იმსხვერპლა“. „იმედის“ ეთერში თურქეთის ქმედებები შეფასებულია, როგორც სხვა ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა (სიტყვებით: თავდასხმა, შეჭრა). „იმედი“ არ ერიდება ისეთი ხისტი ტერმინების გამოყენებას, როგორცაა ავიაიერიშები, მასირებული დაბომბვა, კრიზისული სიტუაცია ჰუმანიტარული კრიზისი და ა.შ. „იმედის“ საინფორმაციო

გამოშვებებში ნათქვამია, რომ თურქეთისთვის ანტიტერორიზმთან ბრძოლა საბაზი იყო საომარი მოქმედებების დასაწყებად. თურქებისა და სირიელი ქურთების კონფლიქტის შესახებ გასულ სიუჟეტები გამოირჩევა კადრების მრავალფეროვნებით. კერძოდ, ჩანს დაბომბვის კადრები, დანგრეული შენობები, დაზარალებული მოსახლეობის მძიმე ყოფა.

1.2 კონფლიქტის გაშუქება „მთავარზე“

„მთავარი“ საზოგადოებას მშრალ ფაქტებს აწვდიდა მიმდინარე პროცესების შესახებ. საუბარი შეეხებოდა მხოლოდ მხარეთა მიერ განხორციელებულ მოქმედებებს, არ იყო შეფასებული, განხილული და გაანალიზებული განვითარებული მოვლენები. „მთავარის“ საინფორმაციო გამოშვებებში თურქეთისა და სირიელი ქურთების კონფლიქტის შესახებ გასულ სიუჟეტებში ნაკლებად იყო დაცული წყაროთა ბალანსი. ძირითადად წარმოდგენილი იყო თურქული მხარის კომენტარები და საერთაშორისო შეფასებები. „მთავარზე“ კონფლიქტი ვიზუალურად მწირი კადრებით იყო გაშუქებული. ხშირად მეორდებოდა ერთი და იგივე ეპიზოდები.

„იმედისგან“ განსხვავებით, „მთავარზე“ გაშუქდა შალვა ნათელაშვილის აქცია თურქეთის საელჩოსთან. ლეიბორისტული პარტიის ლიდერი მოითხოვდა, თურქეთს შეეწყვიტა აგრესია და სოლიდარობას უცხადებდა ქურთ ხალხს. ასევე ყურადღება გამახვილებული იყო კონფლიქტის შემდგომ სირიელი ლტოლვილების უფლებებზე, თუ როგორ აიძულებდა მათ თურქეთის ხელისუფლება ე.წ. „უსაფრთხოების ზონაში“ დაბრუნებას და ამით საფრთხეს უქმნის მათ სიცოცხლეს.

1.3 საერთო ასპექტები

რაც შეეხება საერთო ასპექტებს, ორივე ტელევიზია ყურადღებას ამახვილებდა საერთაშორისო მოლაპარაკებებზე, ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტის განცხადებებზე, შუქდებოდა ერდოღანის ყველა გამოსვლა, ასევე, ვლადიმირ პუტინის შეფასებები, თურქეთისა და რუსეთის პირველ პირთა შეხვედრა, დადებული საზავო ხელშეკრულებები, ზავის დარღვევის ურთიერთბრალდებები. გამოყენებული ტერმინოლოგიის მხრივ, ორივე ტელევიზია მეტ-ნაკლებად მსგავს საკვანძო სიტყვებს იყენებდა, როგორებიცაა: სამხედრო ოპერაცია, სამხედრო მოქმედებები, საომარი მოქმედებები, დესტაბილიზაცია, შეიარაღებული დაჯგუფება, სეპარატისტული ძალები. აღსანიშნავია ისიც, რომ მთავარზე ქურთები გაცილებით ხშირად მოიხსენიებოდნენ, როგორც ტერორისტები და სეპარატისტები, ვიდრე იმედზე. ეს უკანასკნელი მათ ქურთი მებრძოლების სახელით მოიხსენიებდა.

1.4 კვირის შემაჯამებელი გადაცემები

„იმედის“ კვირის შემაჯამებელ გადაცემაში არ გასულა კონფლიქტის შესახებ სიუჟეტი რაც მოულოდნელია იმ ფონზე, როდესაც ამ მაუწყებელმა საკმაოდ დიდი დრო დაუთმო სამხედრო დაპირისპირების გაშუქებას „მთავარისგან“ განსხვავებით. „იმედის კვირაში“ ძირითადად შუქდებოდა შიდა პოლიტიკური ვითარება, ქვეყნის ეკონომიკური მიღწევები საერთაშორისო ასპარეზზე და სამთავრობო წარმატებები.

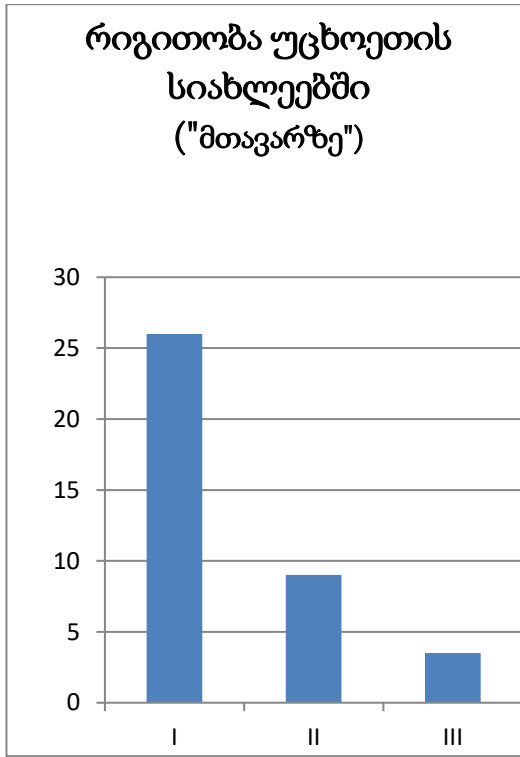
რაც შეეხება „მთავარის“ „POST FACTUM“-ს, აქ ცალსახად დაგმობილია თურქეთის ქმედებები და შეფასებულია, როგორც მეზობელი ქვეყნის ტერიტორიის დაპყრობა ბუფერული ზონის შექმნის მიზნით. ნახსენებია სირიის ოკუპაცია, ქურთების უთანასწორო ბრძოლა თურქების შეიარაღებული ძალების წინააღმდეგ. სიუჟეტის ხანგრძლიობა დაახლოებით 12 წუთია. დაცულია ბალანსი, რაც გამოიხატება წყაროთა მრავალფეროვნებაში. წარმოდგენილია თურქეთში მცხოვრები სირიელი ლტოლვილებისა და უშუალოდ თურქი მოსახლეობის კომენტარები. ბოლოს სიუჟეტის ავტორი თენგო გოგოტიშვილი აკეთებს კონფლიქტის შეფასებას, მიმოიხილავს ვითარებას მსოფლიო ძალთა ბალანსისა და პოლიტიკური წესრიგის კუთხით. გაანალიზებულია მიმდინარე მოვლენების ფონზე საქართველოს ვითარება და როლი რეგიონალურ პოლიტიკაში, ასევე, მოკავშირე ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ჩრდილოელი მეზობლის, რუსეთის ფედერაციის როლი განვითარებულ პროცესებში.

2. რაოდენობრივი კვლევის შედეგები

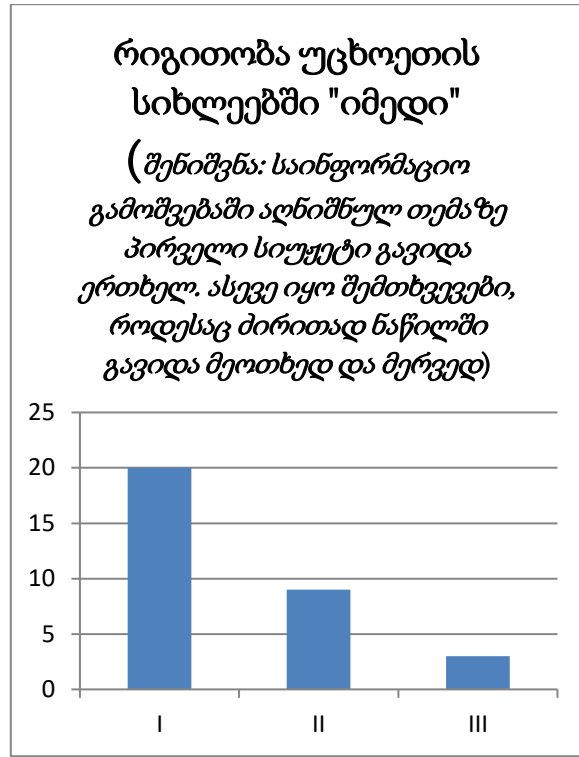
რაოდენობრივი კვლევა მოიცავს „იმედისა“ და „მთავარის“ მიერ გადაცემებში გაშვებული სიუჟეტების რაოდენობას კონფლიქტის შესახებ. სიუჟეტების ხანგრძლიობასა და დათმობილ დროს. ასევე, ახალი ამბების თანმიმდევრობას საინფორმაციო გამოშვებებში.

საკვლევ პერიოდში „იმედზე“ გასული 66 საინფორმაციო გადაცემიდან კონფლიქტის შესახებ სიუჟეტი 35 მათგანში გავიდა (იხ. ცხრილი №3). საერთო ჯამში „იმედმა“ კონფლიქტის გაშუქებას 98.3 წთ დაუთმო (იხ. ცხრილი №4). ხანგრძლიობის კუთხით გადიოდა 8 ან 6 წუთიანი სიუჟეტები და მიმოხილული იყო მიმდინარე მოვლენები. „იმედზე“ თურქებისა და სირიელი ქურთების კონფლიქტი გადიოდა როგორც უცხოეთის ამბების ბლოკში, ისე საინფორმაციო გადაცემის ძირითად ნაწილში. მხოლოდ ერთხელ დაფიქსირდა შემთხვევა 13 ოქტომბრის 14:00 საათიან გამოშვებაში, როცა „ქრონიკა“ ახლო აღმოსავლეთში მიმდინარე კონფლიქტის გაშუქებით დაიწყო. სხვა შემთხვევაში საინფორმაციო გამოშვების ძირითად ნაწილში მე-5 ან მე-6 სიახლე იყო. თუ უცხოეთის ამბების ბლოკში ხვდებოდა, აქ ძირითადად პირველი ადგილი ეკავა (იხ. ცხრილი №2).

66 საინფორმაციო გადაცემიდან „მთავარზე“ კონფლიქტი 37 მათგანში გაშუქდა (იხ. ცხრილი №3). საერთო ჯამში კონფლიქტს 60 წუთი დაეთმო (იხ. ცხრილი №4.) მაუწყებლის საინფორმაციო გამოშვებებში თურქეთისა და სირიელი ქურთების სამხედრო დაპირისპირება ყოველთვის უცხოეთის სიახლეების ბლოკში გადიოდა და სიუჟეტთა ხანგრძლიობა 2-3 წუთი იყო. ახალი ამბების თანმიმდევრობის კუთხით კი, „მთავარზე“ კონფლიქტი უცხოეთის ამბების ბლოკში გადიოდა და მას 26-ჯერ დაეთმო პირველი ადგილი, 9-ჯერ მეორე, ხოლო 2-ჯერ გავიდა მესამე ადგილზე (იხ. ცხრილი №1).

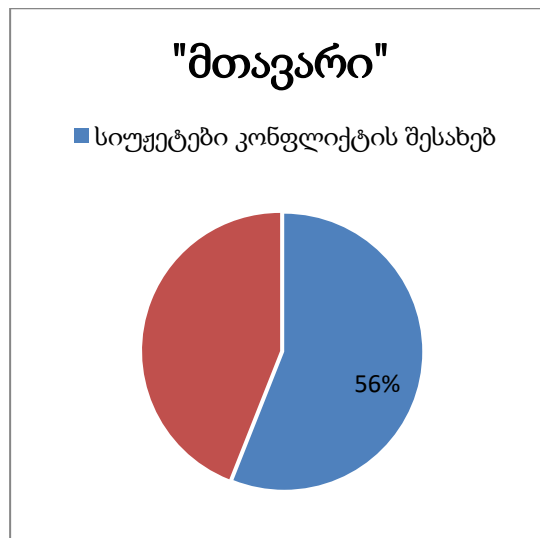
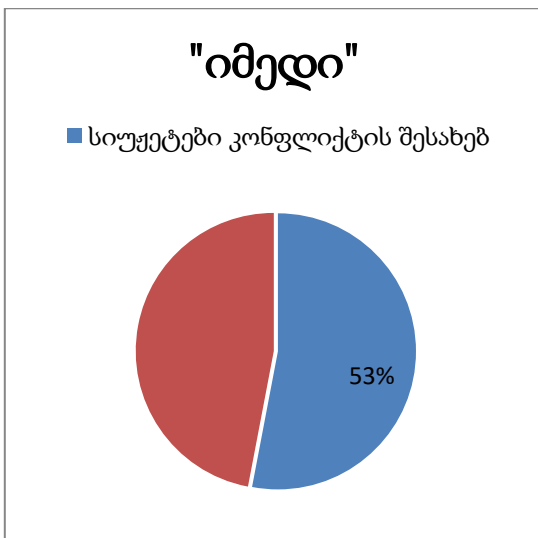

ცხრილი: №1

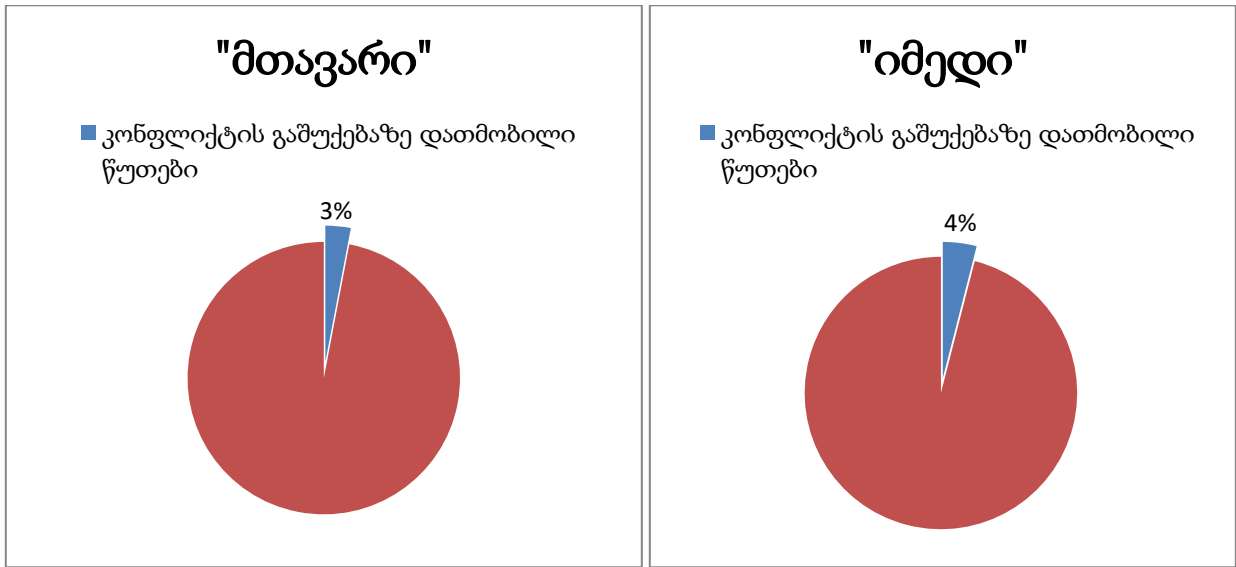

ცხრილი: №2

ცხრილი №3 საერთო გადაცემებში იმ გადაცემების წილი, რომლებშიც კონფლიქტის შესახებ ინფორმაცია გაშუქდა

ცხრილი №4 წუთობრივი მაჩვენებელი

დასკვნა

კვლევამ აჩვენა, რომ მიუხედავად ურთიერთდაპირისპირებული სარედაქციო პოლიტიკისა, შერჩეულმა ტელემაუწყებლებმა, „მთავარმა“ და „იმედმა“ ობიექტურად და რომელიმე მხარისადმი მიუკერძოებლად გააშუქეს თურქეთისა და სირიელი ქურთების კონფლიქტი. გაშუქების დროს არ იგრძნობოდა რომელიმე მხარისადმი მიმხრობა ან, პირიქით, დადანაშაულება. ზუსტად იყო გადმოცემული საერთაშორისო შეფასებები, თანმიმდევრულად იყო ასახული მოვლენები და ხდებოდა ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტებისა თუ დეტალების ჩვენება.

განსხვავებები შეინიშნებოდა წყაროთა მრავალფეროვნების კუთხით. „იმედის“ ეთერში, გარდა თურქული მხარისა, წარმოდგენილი იყო ქურთი სამხედროების განცხადებები. ვრცლად იყო მიმოხილული მიმდინარე პროცესები და ექსპერტების მიერ გაანალიზებული იყო საქართველოსთან მიმართებაში. კადრების კუთხით „იმედზე“ გასული სიუჟეტები, „მთავართან“ შედარებით მრავალფეროვანი იყო. გაშუქების მსგავსი სტილით არ გამოირჩეოდა „მთავარი“. არხის საინფორმაციო გამოშვებებში მხოლოდ ფაქტები და მშრალი ინფორმაცია მიეწოდებოდა მაყურებელს. თუკი „ქრონიკა“ ხშირად გამოშვების ძირითად ნაწილში უშვებდა სიუჟეტებს კონფლიქტის შესახებ, „მთავარი“ მოვლენებს მხოლოდ უცხოეთის ახალი ამბების ბლოკში აშუქებდა.

კვირის შემაჯამებელი გადაცემებზე დაკვირვებით მივიღეთ უცნაური შედეგი. იმის ფონზე, რომ „იმედი“ რეგულარულად აშუქებდა მოვლენებს და საკმაოდ დიდ დროს უთმობდა, „იმედის კვირაში“ არცერთი სიუჟეტი არ გასულა კონფლიქტთან დაკავშირებით. ხოლო „მთავარმა“, რომელიც მშრალი ფაქტების გაშუქების გამოირჩეოდა, „POST FACTUM“-ში ვრცელი სიუჟეტი მიუძღვნა თურქებსა და სირიელი ქურთების სამხედრო დაპირისპირებას. ვფიქრობთ, რომ „იმედმა“ აქცენტი ყოველდღიურ საინფორმაციო გამოშვებებზე გააკეთა და კვირის შემაჯამებელ გადაცემაში სარედაქციო პოლიტიკიდან გამომდინარე, მისთვის უფრო მნიშვნელოვან თემებს მეტი

დრო დაუთმო. კერძოდ, სამთავრობო მიღწევებსა და ოპოზიციის კრიტიკას. „მთავარის“ შემთხვევაში კი პირიქით, ის დრო, რაც ვერ დაეთმო საინფორმაციო გამოშვებებში კონფლიქტს, „POST FACTUM“-ში ვრცლად და საფუძვლიანად მიმოიხილეს.

თურქებისა და სირიელი ქურთების კონფლიქტის გაშუქებისას საინტერესოა მაუწყებლების მიერ სიუჟეტებისთვის დათმობილი დრო და რიგითობა საინფორმაციო გამოშვებებში. აქ შეიძლება ვისაუბროთ „დღის წესრიგისა და განაწესის“ თეორიაზე. „იმედი“ და „მთავარი“ განსხვავებულ დღის წესრიგს აყალიბებდნენ. „იმედის“ საინფორმაციო გამოშვებებში კონფლიქტის გაშუქებას დიდი დრო ეთმობოდა და რიგითობის მხრივ მოწინავე პოზიციებზე იყო, „მთავარზე“ კი მხოლოდ უცხოეთის ამბების ბლოკში ხვდებოდა და გაცილებით ნაკლები დროც ეთმობოდა.

ორივე ტელევიზიამ ობიექტურად გააშუქა თურქებსა და სირიელ ქურთებს შორის კონფლიქტი, თუმცა საზოგადოებას განსხვავებული დღის წესრიგი შესთავაზა საკუთარი პრიორიტეტებიდან გამომდინარე. ეს აიხსნება თეორიულ ჩარჩოდ მოხმობილი პოლარიზებულ-პლურალისტული მედიამოდელით, რომლის მიხედვით, ურთიერთადპირისპირებული სარედაქციო პოლიტიკის მქონე მაუწყებლები მეორეხარისხოვან მოვლენებს საკუთარი მიზნების მიხედვით იყენებენ.

ბიბლიოგრაფია

სვანიძე, მ. (2007) „თურქეთის ისტორია“. თბილისი: „არტანუჯი“.

უილკოსი დენის, კამერონი გლენ. (2011). „საზოგადოებასთან ურთიერთობა. სტრატეგია და ტაქტიკა.“ თბილისი: „დიოგენე“.

ჰეივუდი ე. 2004. პოლიტიკა - მასმედია და პოლიტიკური ბერკეტები. თბილისი. „საქართველოს მაცნე“.

შოლტე, ი. (2004) „მსოფლიო პოლიტიკის გლობალიზაცია“. წიგნში თურმანიძე, თ.(რედ) გვ.195 „საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია/ქრესტომათია“. თბილისი: სამოქალაქო ინიციატივების ინსტიტუტი.

Mancini, P., & Hallin, D. (2004). Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. Cambridge: Cambridge University Press.

McCombs, M. E, & Shaw, L.D. (1972). "The agenda-setting function of mass media". The Public Opinion Quarterly. (pp. 176-187). Oxford: Oxford University Press.

Sibert, F.S., Peterson, T., & Schram, W. (1984). Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do. Urbana: University of Illinois Press.

“The Kurds have faced their own ‘endless war’. And this is a dark new chapter”. (editorial) “The Guardian”. (14.10.2019). <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/oct/14/kurds-endless-war-turkey-erdogan>. (01.02.2020)